

ROGER JIMÉNEZ MONCLÚS, president de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 21/2019 els membres del Consell de la Informació de Catalunya (CIC) en reunió plenària de data 8 de gener de 2020 van adoptar per unanimitat el següent acord segons la documentació de l'expedient:

“Expedient núm. 21.2019

ASSUMPTE: Escrit presentat pel Síndic de Greuges de Catalunya el dia 21 d'agost de 2019, en relació a una queixa sobre la publicació al Diari de Girona d'informacions relacionades amb el judici d'uns abusos sexuals comesos contra una noia menor d'edat en el moment dels fets, per considerar que es pot haver vulnerat el criteri 11 del Codi.

ANTECEDENTS

En el text, el Síndic informa que ha rebut una queixa de la Sra. T.M. en referència a la publicació al Diari de Girona, en la versió en paper i en el format digital, d'informacions relacionades amb el judici d'uns abusos sexuals comesos contra la seva filla, celebrat al juny de 2019. Segons la queixa, en el moment dels fets, la seva filla era menor d'edat i presenta una discapacitat del 66%. El motiu de la queixa és que, en les informacions publicades, es “descriuen els abusos sexuals comesos i es pot identificar fàcilment la identitat de la víctima ateses les dades que es faciliten”. Considera el Síndic que, “més enllà de la revelació del nom de la víctima, la publicació de dades que permetin la identificació també suposen vulneració del dret a la intimitat i privacitat de l'infant i el dret a la recuperació emocional i psicològica”.

En el text de la mare rebut pel Síndic, la dona afirma que va llegir les informacions “amb un luxe de detalls espavoridor, tant de les agressions i abusos soferts com del dia a dia de la meva filla, que permeten una fàcil identificació de la mateixa (en tots els casos, però més encara quan es parla de poblacions com Jafre o Verges, amb 400 o 1000 habitants)”. La mare de la víctima demana, a més, si “es pot fer alguna cosa perquè modifiquin l'entrada” de les informacions, i afegeix que la seva filla és major d'edat des del gener de 2019.

L'escrit del Síndic considera que s'ha vulnerat el criteri 11 del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, que afirma:

11. Protegir els drets dels menors

Cal evitar difondre la identitat dels menors quan apareixen com a víctimes (excepte en supòsit d'homicidi i casos de segrestos o desaparicions), testimonis o inculpats en causes criminals. Aquesta consideració és especialment pertinent en assumptes d'especial transcendència social, com ara delictes sexuals, suïcidis, problemes referents a adopcions o fills de pares empresonats. A més, s'evitarà identificar contra la seva voluntat les persones pròximes o parents innocents d'acusats o convictes en procediments penals.

Com a norma general, els menors no han de ser entrevistats ni fotografiats o filmats sense el consentiment explícit dels seus pares, tutors, mestres o educadors. Tampoc no és lícit al·legar la rellevància pública de familiars o persones pròximes per justificar la intromissió en la seva vida privada o l'explotació de la seva imatge.

Dues són les informacions objecte de la queixa. Totes dues es van publicar el mateix dia 19 de juny de 2019. La primera es titula: “Demanen 15 anys per abusar durant dos anys d'una nena a Jafre”. I al subtítol diu: “El processat va conèixer la víctima perquè anava a l'institut amb el seu fill”. Aquest és el text de la informació: “La fiscalia i l'acusació particular han mantingut la petició de 15 anys de presó per a l'acusat d'abusar sexualment d'una menor amb discapacitat intel·lectual i fer que li enviés fotografies semi despullada a través de les xarxes socials. El judici, que va començar ahir a l'Audiència de Girona, ha quedat vist per a sentència. Aquest dimecres ha declarat l'acusat, que ha afirmat que "mai" va tenir cap tipus de contacte sexual amb la menor ni la va obligar a masturbar-lo. L'acusat i la víctima es coneixien perquè la menor era companya d'estudis del fill del processat a l'institut de Verges (Baix Empordà) però els suposats abusos haurien tingut lloc a poblacions veïnes. L'acusat també ha declarat que no sabia que tenia quatre fotografies de la víctima al mòbil i ha assegurat que les imatges se li descarreguen automàticament des de les xarxes socials”.

El títol de la segona informació és: “Jutgen un home per abusar d'una menor amb discapacitat a Jafre”. Convé analitzar quines dades es publiquen sobre la víctima. En aquest sentit, aquesta informació parla “d'una menor amb discapacitat intel·lectual.” La notícia afirma que “els fets van tenir lloc entre el 2013 i el 2015 a Jafre i, posteriorment, a la Bisbal”. A més a més, el text afegeix que l'acusat “va conèixer la víctima a través del seu fill, ja que anaven a la mateixa classe de l'Institut de Verges. A més, vivien al mateix carrer del municipi, i les vivendes es trobaven l'una al davant de l'altra”. El text continua informant que els abusos “s'haurien allargat fins el 2015, i s'haurien mantingut tot i el trasllat de la víctima a La Bisbal. Llavors, l'acusat hauria seguit comunicant-se amb la menor a través de les xarxes socials pe tal de trobar-se amb ella a un descampat del municipi. En la seva declaració, la mare de la víctima va explicar que l'acusat intercanviava fotografies amb la menor. També apunta que no van sospitar mai res. Va ser la germana la que va descobrir missatges amb continguts <<poc adequats>> que van desencadenar la confessió de la víctima”. La informació finalitza explicant la petició fiscal i de l'acusació particular “de 15 anys de presó per al presumpte agressor per un delictes continuat d'abús sexual amb penetració a menor de 16 anys i per corrupció de menors en modalitat de fabricació de pornografia infantil. També li demanen 10 anys de llibertat vigilada i inhabilitació especial durant 20 anys per treballar amb menors, a més d'una multa de 20.000 euros”

AL·LEGACIONS

El dia 25 de setembre de 2019, el director del Diari de Girona, Jordi Xargayó, va respondre la petició d'al·legacions amb un brevíssim correu electrònic on afirma: “És una informació correcta, respectuosa i d'indubtable interès públic. Res més a afegir”.

PONÈNCIA

Les dades que es proporcionen a les informacions analitzades permeten, sense cap gènere de dubtes, la identificació de la llavors menor (quan van passar els fets) i del seu entorn. Es diuen les poblacions on havia viscut (poblacions que, en el cas de Jofre, compta amb uns 400 habitants), la localitat on anava a estudiar (Verges), que l'agressor vivia "al mateix carrer del municipi i les vivendes (sic) es trobaven una al costat de l'altra", i que era el pare d'un company que anava a la mateixa classe a l'institut. El problema rau en el criteri 11, que el Síndic considera que s'ha vulnerat, i que té com a finalitat protegir els drets dels menors. I, com s'afirma en l'última línia del text del Síndic, en què s'incorpora la queixa de la mare, la víctima és major d'edat des del mes de gener de 2019. Per tant, en sentit estricte, no es pot aplicar aquest criteri. Tot i que aquest ponent considera que moralment el criteri 11 hauria de protegir la víctima encara que en el moment de la informació sigui major d'edat, si els fets van ocórrer quan era menor d'edat, la interpretació no pot forçar la literalitat d'aquest criteri. Seria com, en el món jurídic, prevaricar¹.

Una altre qüestió essencial és si el subjecte de la informació és o no vulnerable. Les dues informacions objecte de controvèrsia afirmen que la menor té una discapacitat intel·lectual, amb un grau d'afectació del 66%, segons explica la mare en el seu escrit de queixa. I això ho sabia perfectament el periodista, que hauria de ser conscient, només amb aquesta dada, de què es trobava davant d'una persona vulnerable. Un altre indicatiu va ser, com el mateix periodista informa, que la sessió del judici en què va declarar la víctima, es va celebrar a porta tancada per evitar incrementar el patiment psicològic de la noia. I el periodista ha de tenir en compte aquesta vulnerabilitat quan fa la seva informació. El director del diari afirma que la informació tenia "un indubtable interès públic". Hi estem d'acord, però no amb les seves afirmacions que la informació publicada va ser "correcta" i, molt menys "respectuosa". Perquè es pot informar del fet sense aportar dades que contribueixen a identificar la víctima i el seu hàbitat, sobretot en un ambient que requereix molta protecció com és l'escolar. Una informació "correcta" i "respectuosa" ha de tenir en compte la dignitat del subjecte de la informació quan es tracta d'una persona vulnerable. Com a persona discapacitada, és vulnerable, i la informació no ha respectat la dignitat de la víctima ni la seva integritat moral, ni tampoc el seu dret a la privacitat. Són qüestions tan importants en la deontologia periodística, que el Codi dedica dos criteris a protegir el respecte i la dignitat de les persones vulnerables. En primer lloc, el primer paràgraf del criteri 9:

Les persones han de ser tractades amb respecte i dignitat, particularment les més vulnerables. Cal evitar les intromissions innecessàries i les especulacions gratuïtes sobre els seus sentiments i circumstàncies. Danyar de forma injustificada la dignitat dels individus de paraula o amb imatges, fins i tot més enllà de la seva mort, contravé l'ètica periodística.

En segon lloc, el criteri 12: No es pot discriminar cap persona a causa de la seva condició sexual, discapacitat física o mental, creences, origen ètnic, nacionalitat i extracció social. Així mateix, cal evitar expressions vexatòries que puguin incitar a

l'odi i a l'ús de la violència. Els periodistes han de ser especialment sensibles amb la diversitat i actuar amb sentit de justícia i respecte a les persones i els grups afectats.

I considerem que, en aquest cas, les informacions han vulnerat clarament aquests dos criteris.

En la queixa presentada davant el Síndic, la mare de la víctima planteja una altra qüestió al final del seu text de queixa: "Es pot fer alguna cosa per què modifiquin l'entrada? Entenem la llibertat de premsa però no d'aquesta manera. Quan va acabar el judici creiem que per fi podíem passar pàgina, i ara això; dir-vos que escric entre llàgrimes." La mare planteja el anomenat dret a l'oblit. En aquest sentit, el criteri 4 de l'Annex B del Codi (Permanència dels documents online), diu:

La permanència indefinida a la xarxa dels documents i materials audiovisuals que es difonen i circulen a través de la web pot generar situacions incòmodes o indesitjables

per a les persones afectades, ja sigui com a fonts informatives o com a testimonis. En el cas que en reclamin la desaparició, aquest fet planteja la necessitat de conciliar adequadament l'interès públic amb els drets individuals. En qualsevol cas, la invocació del "dret a l'oblit" no ha de ser motiu per a la destrucció immediata d'elements que en certa manera formen part d'un "arxiu general" o "memòria viva" que és patrimoni col·lectiu i que eventualment poden ser d'interès per a historiadors o investigadors socials.

Hem afirmat que la informació té interès públic, però també hem considerat que les dues informacions vulneren la dignitat i la privacitat d'una persona vulnerable en relació amb uns fets que afecten el benestar i el desenvolupament personal de la víctima. Entenem que, en aquest cas, prevalen els drets de la víctima i que, per tant, és pertinent demanar la retirada de la versions digitals de les informacions objecte d'aquesta queixa.

Per tot això, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent:

ACORD:

Analitzades les informacions objecte de la queixa traslladada a aquest Consell pel Síndic de Greuges de Catalunya, considerem que vulneren els criteris 9 i 12 del Codi. El CIC demana també al *Diari de Girona* la retirada permanent de les versions digitals d'aquestes informacions.

I per que així consti s'estén la present certificació a Barcelona en data 8 de gener de 2020. Certifico.